

csak közvetlenül jelentkeznek s nem szoritkoznak egyedül az állabok megrongálásával járó fatömegvesztésre, hanem közvetve további károk keletkezésére is okot szolgáltatnak; mert az ágak letörése által keletkezett sebhelyek mind-egyike tárt ajtó az élősdigombák spóráinak behatolására. Továbbá nagy kárt szenvednek az öreg tölgyek attól is, hogy nagyobb ágaik elvesztése következtében még inkább meggyérült koronájuk ezentúl még kevesebb áthasonító szervvel lesz ellátva, holott a fa műszaki értékét igen emelő vastagsági növedék gyarapítására ezek a szervek épen most volnának leginkább szükségesek, mikor a fák magassági növekvése már megszünőben van, vagy már szinte egészen megszűnt.

Hasonló, szokatlanul korai havazás volt legutóbb az 1879-ik év október hó 16. és 17. napjain több helyen, a miről annak idején e lapok hasábjain is volt említés téve.

A cserüzem jövedelmezése.

Írta: Pehán Gusztáv, urad. erdőmester.

Az »E. L.« szeptember havi füzetében ugyanezen czim alatt megjelent közleményt nagy érdeklődéssel olvastam; s bizonyára sokan köszönettel vették kivülem mások is.

Nem csoda; hiszen mi itt a vidéken, távol a központtól, bármily szemesek és tájékozottak volnánk is a mi piacunk árainak részletes megbírlásánál, nem lehetünk és nem is vagyunk azok, mihelyest értékesebb, keresettebb, s nagyobb mértékű szállítások tárgyát képező olyan erdei termékekről van szó, melyekre nézve tapasztalati adatokkal nem rendelkezünk.

Már pedig az erdei termékeknek a viszonyokhoz képest megfelelő értékesíthetése szempontjából legelső kelléknek kell tekinteni azt, hogy úgy a kereslet irányáról, valamint a választékok egység áraitól oly adatok és árjegyzések birtokába jussunk, a melyek lehetőleg nagy körű tájékozást nyújthatnak mindazon árakról, a melyeket bizonyos termékekért nemcsak a közvetítők, de közvetlenül a fogyasztók fizettek.

Igy van ez a tölgykéreg értékesítésénél is. A kéreg egység árát, — minőség szerént — a termelési és fogyasztó hely között lévő távolságnak kellene meghatároznia; ezt könnyen kiszámíthatnók, mert a termelési költséget ismerjük, és az árakat más vidék áraival egybevetethetjük. Ily számítgatás utján azonban arra az eredményre jutunk, hogy a hány vidék annyi féle az ár s a különbözetet nem egyedül és nem mindig az áru minősége okozza.

Hasonló az eredmény más czikkeknél is.

Másként állana e kérdés, ha üzleti eredményeinket nem titkolgatnók; az egyik félti, a másik talán röstelli; haszna egyiknek úgy, mint a másiknak, mulékony már azért is, mert kifejlődött közlekedési eszközeink az árak között levő különbözőségét előbb-utóbb úgy is kiegyenlítik.

Nagy hézagot pótolnánk azonban most még, ha erdőtermékeink értékesítésénél elért eredményeinket tájékoztatás czéljából minél többen s minél gyakrabban közzétennők.

Ezekben kifejezett véleményemhez képest mindjárt magam is sorakozom a fent idézett czikk t. írója mellé s a cserüzem jövedelmezőségének s a termelt anyagok értékesítésének megismertetéséhez szintén hozzájárulok tapasztalati adaimnak közzétételével.

Mélt. gróf Károlyi László urnak Abauj-Torna és Zemplén vármegyében fekvő füzér-radványi hitbizományi uradalmában a 17982. kat. hold kiterjedésű erdőbirtoknak „G“ üzem-

osztálya 289·07 kat. hold területtel cserüzemre lett berendezve aként, hogy ez egész terület 20 éves fordattammal két részletben két egymásután következő évben, és pedig előbb a mátyásházi 95·57 hold, utána a kajatai 193·50 hold egyszerre taroltatik le.

Az uradalmi erdőbirtok zömének évi fahozama csak terhes és felette költséges szállítással lenne a közforgalomnak átadható; a közlekedés ezen nehézségét — nagy kiterjedésű más idegen erdőbirtokok közé beékelten, — a gyakran egészségtelen versengés is fokozza, s e miatt az uradalom az évi fahozamnak csak 76%-át értékesítheti s a gyengébb méretű tűzifa a nagy kínálat mellett válogatóssá lett kereslet miatt egyáltalában nem értékesíthető.

A cserüzemre berendezett G. üzemosztály az uradalmi erdőbirtok hegységeinek keletre dülő nyúlványain, az éjszakkeleti vasut legénye-mihályi állomásához legközelebb fekszik, s ettől a mátyásházi erdő 5 kilométernyi, a kajatai pedig 12 kilométernyi távolságban, elég kedvező helyen terül el, 314 illetve 579 méter magasságban az Adriai tenger színe fölött.

A mátyásházi résznek altalaja gneis, quarcit erekkel; feltalaja elég mély és erőteljes, azonban kissé száraz, csekély részben köves, durva szemcsés sárga anyag. A kajatai résznek altalaja rhyolith; feltalaja elég mély, helyenkint igen köves, kissé száraz sárga agyag.

A lejtzőg 3—25° között változik; a mátyásházi rész egy hegy-él által két részre van osztva, kelet és nyugat felé; a kajatai egészben délnek, részeiben pedig kelet és nyugatnak hajlik.

Termőhelyi osztálya mindkettőnek a IV-ik.

Ugy a helyszíni fekvésnél, valamint a teljes zárlatban növekvő tölgy fiatalos állapotánál fogva az egész terület cserüzemre kiválóan alkalmas lévén, kikerekítése tehát már

azon oknál fogva is indokoltnak mondható, mert a hántott fa a vidéken, mint igen kedvelt tüzelő anyag, keresletnek örvend, és így gyengébb méretek mellett is vevőre talál.

A tölgy kéreg termelésnél az apadás térfogat szerint — pontosan megejtett kísérletek alapján — a még hántatlan fának 25 %-áig terjed, mely apadék tehát nem a már feldolgozott, vagyis a hántás után talált fa mennyiségének 25%-a gyanánt veendő számításba.

A tölgy-kéreg nálunk a származó hasított fa nélkül a legmagasabb ajánlatot tett vevőnek adatik el olyképen, hogy vevő a termelést és a kéreg elszállítását saját költségén tartozik teljesíteni. Az egység ár megállapítása többnyire a lehántott botfának szorgos felügyelet alatt rakott ürmétere után történik, nagysága a távolsághoz és szállítási nehézséghez képest, valamint a vevő által kikötött s megengedhető tulrakás szerint változik.

A mátyásházi részt az 1890-ik, a kajatai részt pedig 1891-ik évben taroltatta le „Fischl B. és fiai“ bécsi cég, mely cég a szerződésnek a vételár lefizetésére vonatkozó feltételeit a legpontosabban teljesítette. Fizetett pedig a szerződés megkötése alkalmával bánatpénzképen 1000 frtot; a hántással járó munka megkezdésekor 2000 frtot; s a tölgy-kéreg elszállításának megkezdése előtt a vételár hátra maradt részét, és pedig minden egyes 15 czentiméternyi túlrakással ellátott ürméter hántott botfa után egyremásra, tehát átlagban: a mátyásházi részben 1 frt 87.5 krt, a kajatai részben 1 frt 71.⁸⁷⁵ krt.

Mellesleg megjegyzem, hogy az egységár iránti egyezkedés ebben az esetben 8 ürméterenkint lett megállapítva, e szerint a mátyásházi részben 8 ürméter hántott fa után nyert tölgy kéregért fizetett 15 forintot, a kajatai részben

13 frt 75 krt, az előző törtszámok tehát ezen körülménynek tulajdonítandók.

Az uradalom szabad rendelkezésére megmaradt hántott fának ürmétere a mátyásházi részben 80 krajczárjával; a kajatai részben 70 krjával; nem hántott állapotban termelt botfa pedig 70 kr., illetve 60 krjával értékesíthető.

Az uradalmi oserüzem jövedelmeinek eredményét ezek szerint következőkben foglalhatom össze:

I. Az 1890-ik évben letarolt mátyásházi részben vevő által termeltetett összesen 2245 <i>ürm</i> hántott fa után vevő fizetett 1 frt 87·5 krjával		4.209 frt 38 krt.
2245 <i>ürm</i> hántott fa eladásából 80 krjával		1.796 frt — kr.
összesen befolyt:		<u>6.005 frt 38 kr.</u>

a terület 95·57 hold, esik tehát egy holdra	62 frt 83·7 kr
---	----------------

II. Az 1891-ik évben letarolt kajatai részben vevő által termelt s összesen 4194 <i>ürm</i> hántott fa után vevő fizetett 1 frt 71·875 krral számítva .		7.208 frt 44 krt.
---	--	-------------------

4194 <i>ürm</i> hasított fa eladásából 70 krjával	2.935 frt 80 kr.
---	------------------

Mind összesen befolyt:	<u>10.144 frt 24 kr.</u>
------------------------	--------------------------

a terület 193·50 hold, esik tehát egy holdra	52 frt 42·5 kr.
--	-----------------

Összehasonlítva már most ezen eredményt azon eredménnyel, a mely a tölgy hántása nélkül lett volna elérhető, a hántás következtében következő jövedelem többlet mutatkozik:

I. a mátyásházi részben termelve lett 2245 *ü*rm hántottfa.
 hozzá adva 25% apadékat . . . 748 *ü*rm.
 hántás nélkül termelhető lett volna 2993 *ü*rm botfa.
 70 krjával számítva . . . 2.095 frt 10 kr. értékben.
 Levonva ezen értékből a

vágás díját 15 krajczárjával . . . 448 frt 95 kr.

elérhető lett volna: 1.646 frt 15 kr.

A terület 95·57 hold, esik tehát
 egy holdra . . . . . 17 frt 22·5 kr.

A tölgy kéreg hántása folytán elő-
 állott javulás holdankint . . . . . 45 frt 61·2 kr.

II. A kajatai részben termelve lett . 4194 *ü*rm hántott fa
 hozzá adva 25% apadékat . . . . 1398 *ü*rm.
 hántás nélkül termelhető lett volna 5592 *ü*rm botfa.

60 krjával számítva . . . . 3335 frt 20 kr. értékben.
 Levonva ezen értékből a

vágás díját . . . . . 838 frt 80 kr.

elérhető lett volna: 2.516 frt 40 kr.

A terület 193·50 hold, esik tehát
 egy holdra . . . . . 13 frt 00·4 kr.

A tölgy kéreg hántása által előállt
 javulás tehát holdankint . . . . . 39 frt 42·1 kr.

A bevételből esik holdankint évenként:
 I. A mátyásházi részben . . . . . 3 frt 14·2 kr.

II. A kajatai részben . . . . . 2 frt 62·1 kr.

A G. üzemosztálynak itt kimutatott holdankinti és
 évenkénti ezen készpénzbeli bevételét következő költség
 terheli.

1. Központi költség évenként és holdankint — frt 27·1 kr.
2. Kezelési » » » » — » 57·5 »
3. Közterhek » » » » — » 26·7 »

Összesen: 1 frt 11·3 kr.

Ezen költségnek levonásával a G. üzemosztály egy holdjának évi tiszta jövedelme a mátyásházi részben, tehát a vasuthoz közelebb 2 frt 02·9 kr; a kajatai részben pedig 1 frt 50·8 kr.

A helyi viszonyokat tekintve, ezen eredménnyel meg lehet elégedni s ezzel a vidékek szerént változó cserüzem jövedelmezésére vonatkozó állításomat beigazoltam.

A cserüzem létjogosultságát mérlegelve, tartózkodás nélkül bevallom, hogy mindezek daczára annak csak kivételes esetekben vagyok barátja; s csakis oly körülmények között helyeslem, a hol a talaj elszegényedésével járó hátrányok, a vágást ellepő gyom és hántásra nem alkalmas fanemek eltávolításával, nemkülönb a vágás hézagossá vált részeinek pótlásával járó költségek, a hántás által elért jövedelem többletből bőven potolhatók. Annál kevésbé érhető ez el, minél nagyobb a hántás által beálló faapadék értéke.

Teljes mértékben osztom a szeptember havi füzetben megjelent közleménynek végén kifejezett nézeteket, s magam is megfontolandónak tartom az erdőnek cserüzemre való berendezését oly helyen, a hol csekély javulás várható a szintén csekély árkülönbözetektől; ellenben indokoltnak tartom ott, a hol, mint ezen uradalomban is, a cserüzem berendezésével az évi jövedelem jelentékeny mértékkel emelkedik, s a hol a különben elég kedvező helyszini fekvés következtében a tölgy kéreg magasabb egységáron értékesíthető.